

4. Termeszállóság meghatározása

A trópusok jellemző biológiai károsító tényezője a termeszek támadása. A termeszek főleg a Föld meleg éghajlatú vidékeken elterjedt rovarok, megtalálhatók számos európai országban is.

A termeszek károsítása véletlenszerű. Leginkább a szállítás és raktározás időszakában okoznak károkat és a legtöbb híradástechnikai gyártmányoknál nem maguk a gyártmányok, hanem a csomagolóanyagok vannak kitéve a termeszek támadásának. A csomagolóanyagok a legkönnyebben hozzáférhető és kémiai felépítésük folytán is a termeszek által legveszélyeztetettebb anyagok közé tartoznak. Különösen veszélyeztetettek még azok a gyártmányok, amelyek olyan körülmények között kerülnek felhasználásra, ahol a földdel közvetve vagy közvetlenül érintkeznek, v. a földben vannak elhelyezve. (Pl. föld alatti kábelezés.)

A vizsgálati módszerek jellemzése

A termeszállóság megállapítása természetes és laboratóriumi vizsgálattal történhet:

Természetes vizsgálatok

A termeszállóság meghatározása leggyakrabban természetes vizsgálattal történik.

A természetes vizsgálatok során a mintákat kihelyezzük olyan helyen, ahol állandóan vannak termeszkarok. A kihelyezés kétféle módon történhet: földfelszínen fészerben vagy föld alatti veremben. A minták mellé fenyőfacsalétket szokás helyezni. Az értékelés hosszabb időközönként szemrevételezéssel történik.

Laboratóriumi vizsgálatok

Laboratóriumi (mesterséges) termeszállósági vizsgálatok végzése Magyarországon — a termeszek behurcolásának veszélye miatt — tiltott, de sok európai (pl. NDK, Csehszlovákia) és tengeren túli országban folyik. A laboratóriumi vizsgálatokat sokan ott is célszerűnek tartják, ahol természetes kitételre is van lehetőség. A laborvizsgálat előnyei: kevéssé időigényes, gazdaságos, az eredmények reprodukálhatók, összehasonlíthatók.

Az alkalmazott vizsgálati módszerek két csoportra oszthatók:

- Választási kísérlet, amikor a vizsgálandó anyagon kívül csalétek is áll a termeszek rendelkezésére, ezenkívül biztosítva vannak az optimális hőmérsékleti és nedvességi viszonyok és a megfelelő mozgási lehetőség.
- Kényszerkísérlet, amikor kizárólag a vizsgálandó anyag szolgál táplálékkul az egyébként optimális környezetben.

A vizsgálatok ideje 1–2 hónap, az alkalmazott termeszfajok átlagos élettartama szerint. Az értékelés szemrevételezéssel és súlyvesztés-méréssel történik.

A termeszek károsítási módja

A termeszátadás mindig nagyszámú „termesz munkás” együttes, szervezett munkája. Ez indokolja, hogy viszonylag igen rövid idő alatt egészen rendkívüli károkat képesek okozni (1. ábra).

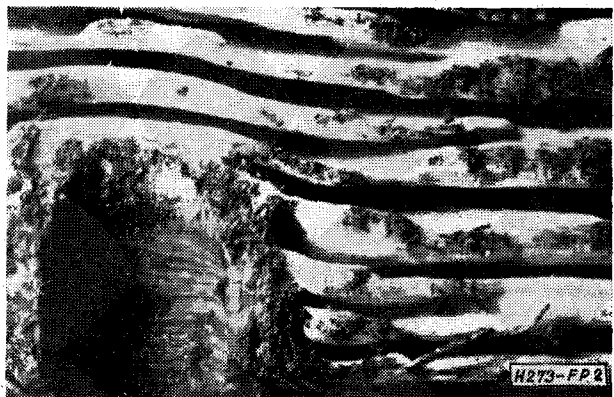
A termeszek fő tápláléka a cellulóz, ezért a cellulózszármazékok (pl. fa, papír) a legveszélyeztetettebbek.

A faanyagokat a termeszek igen jellemző módon károsítják: az évgyűrűkkel párhuzamosan fűrik be magukat a fába, majd az évgyűrűkre merőlegesen hosszanti irányban haladnak, mindig a lazább szerkezetű, puhább nyári pászttákban (2. ábra). Trópusi területek fái közül sok rendelkezik természetes termeszállósággal.

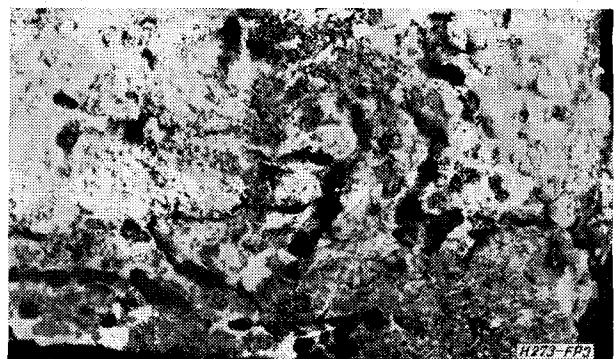
A nem cellulóz alapú anyagok a termeszek számára emésztetlenek, mégis károsodnak: Károsodásuk valószínűsége elsősorban keménységüktől, kisebb mértékben kémiai összetételüktől függ. Károsodnak pl. a lágyított műanyagok, habanyagok, vékony fóliák. A 3. ábrán Hungarocell habanyag jellemző károsodását mutatjuk be.

1. ábra. Termeszek károsító tevékenységük közben

2. ábra. Faanyagok jellemző károsodása

3. ábra. Habanyag termeszkarosodása

A módszerek szabványosítási helyzete

A termeszállóság meghatározására vonatkozóan sem nemzetközi ajánlás, sem magyar szabvány nincs. Az irodalom azonban számos, általában elvileg hasonló módszert közöl és vannak nemzeti szabványok, ezek közül általunk elfogadott a TGL 18 982.

Dr. Farkas Péterné

Beloianisz Híradástechnikai Gyar